Mégis, kinek az élete? – Az eutanázia

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

Évfolyam: 12. évfolyam

Programcsomag: Toleranciára nevelés

Készítette: Szekszárdi Júlia

Címlapkép: szkc212_06_00

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Megtapasztaltatni a tanulókkal, hogy az élet határkérdéseiben léteznek olyan erkölcsi dilemmák, amelyekben szinte lehetetlen konszenzusra jutni. Ilyen – többek között – az eutanázia problémája. Tudatosítani bennük ennek a problémának a súlyosságát, a személyes felelősségvállalás jelentőségét a kapcsolódó döntésekben. Elfogadtatni velük, hogy ezekben az erkölcsi dilemmahelyzetekben nem léteznek egyértelműen pozitív vagy negatív döntések, ezeket csupán az adott élethelyzet konkrét kontextusában lehet csak értelmezni, és megítélni.
A modul témái, tartalma	Témák: Kapcsolatok: szolidaritás, felelősség; konfliktus: értékek ütközése; életmód: életminőség, érzelmek, egészség; világkép: tudomány, hit; erkölcs és jog: normák, törvények, döntés Tartalom: A feldolgozás a tanulóknak az eutanáziáról szóló ismereteinek és véleményének feltárásával és a fogalom tisztázásával indul. Majd sor kerül az eutanáziával kapcsolatos vélemények történelmi változatainak áttekintésére és ezek értelmezésére. A tanulók különböző véleményekkel szembesülve törekednek tisztázni saját viszonyulásukat a „kegyes halálhoz”: A foglalkozás zárásaként az egyik változatban saját kezdeti véleményük esetleges változásával szembesülnek, a másik változatban a foglalkozás során felmerülő gondolatok és érzések képi ábrázolásának segítségével gondolják tovább a problémakört.
Megelőző tapasztalat	Erkölcsi dilemmák az élet határhelyzeteiben, az élet mint önérték (az abortusz, a béranyaság, a halálbüntetés problematikája); a nemzeti szocializmus ideológiája (fajelmélet)
Ajánlott továbbhaladási irány	A technológia fejlődése következtében fellépő újabb etikai kérdések (génsebészet, a személyiséget átformáló gyógyszerek stb.)
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: autonómia, érzelmeink tudatossága Önszabályozás: felelősségvállalás, tekintet másokra A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: problémaazonosítás, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, konfliktuskezelés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom
	Tantárgyakhoz: osztályfőnöki óra, etika, társadalomismeret
	Modulokhoz: Mégis kinek a gyermeke? – béranyaság dilemmája (szkc211_06); Mégis kinek az élete? II. – Erkölcsi dilemmavita a halálbüntetésről (szkc212_07)

Támogató rendszer	Lányi András – Jakab György: *Erkölcsi esettanulmányok*. AKG Kiadó, 1999. 65–79. o. Lakos Nóra: *Az euthanázia mint a filozófia, a politika és a törvényhozás tárgya*. 2003. augusztus 29. http://www.szochalo.hu/index.php?id=772&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=101353

Bevezető gondolatok

Az eutanázia egyike azoknak az etikai határkérdéseknek, amelyekre nem lehet egyértelműen elfogadó vagy elutasító választ adni. A jogi szabályozás is megoldhatatlannak látszik, és ha léteznek is általánosan elfogadható igazságok és vélemények, ha valaki személyesen kerül ilyen helyzetbe, nagyon nehéz megfelelő döntésre jutni. Valamivel egyértelműbb a képlet, amikor maga az eutanáziát kívánó személy kéri a „kegyes halál" lehetőségét. Ilyenkor az orvos vagy a hozzátartozó segítséget nyújthat ugyan irgalomból, megértésből, de ebben az esetben nem csupán saját lelkiismeretével, hanem a törvénnyel is szembekerülhet. Néhány évvel ezelőtt egy különös haláleset kavarta fel és osztotta meg a hazai közvéleményt. Egy gyermekét egyedül nevelő anya segített meghalni 10 éves, gyógyíthatatlan betegségben szenvedő kislányának, a gyerek saját kérésére, hogy megkímélje az elviselhetetlen szenvedéstől. Az asszonyt a bíróság elítélte, a köztársasági elnök adott kegyelmet neki.
Még ennél is összetettebb a probléma, ha a beteg magatehetetlen, csupán a gépek tartják életben, és arról kell dönteni, hogy tovább működtessék vagy kikapcsolják a rendszert. Itt is különböző elképzelések, vélemények ütköznek egymással.
A modul feldolgozása során a különböző, érvekkel alátámasztható vélemények megismerése során adunk alkalmat a tanulóknak arra, hogy elgondolkodjanak a kapcsolódó kérdéseken. Értsék meg, hogy ebben az esetben nincs egyértelmű „elvárt válasz", nem létezik mindenki által elfogadhatónak ítélt jogi szabályozás, és a vallás sem ad mindenkinek elfogadható kapaszkodót.
A téma feldolgozása során ügyeljünk a tanulók érzékenységére, ha valakit valamiért személyesen érint a téma, inkább ne foglalkozzunk vele, vagy külön figyeljünk oda az illető reakcióira, és segítsünk neki, ha szükséges. Olyan mélyre menjünk, amennyit a tanulócsoport érzelmi intelligenciája elvisel. A cél az elgondolkodtatás, az esetleges feszültségek kibeszélésének lehetősége, az élet dolgaiban való eligazodás segítése.

Módszertani ajánlás

A ráhangoló szakaszban jelzett és a hajlított véleményvonallal szemléltetett vélemény a foglalkozás végére feltételezhetően módosul. Az ezzel való szembesülés adja az **A** változatban az összegzés alapját. A **B** változat a kreatívabb tanulócsoportok számára ajánlott; itt nem a vélemények verbalizálása, hanem a gondolatok és érzések képi ábrázolása segíti a tanulókat a problémakör továbbgondolásában.
A feldolgozás a fogalom különböző történelmi korokban való értelmezéseinek feltárásával indul. A nácizmus fajelméletével megalapozott tömeggyilkosság, amely a feleslegesnek és értéktelennek ítélt emberek (betegek, fogyatékkal élők stb.) kiirtását jelentette, jelzés arról, hogy az embernek nem adható teljes szabadság a mások életéről és haláláról hozott döntésben. Nagy ugyanis a visszaélés lehetősége, mivel „tökéletes

kontrollt egyik szakma sem tud biztosítani”. Ha a tanulók maguk nem jönnek rá erre az összefüggésre, a tanár mindenképpen hívja fel rá a figyelmet.
A feldolgozás második szakaszában egy internetes fórumról válogatott vélemények továbbgondolásával és csoportos feldolgozásával folyik tovább az eutanáziáról történő gondolkodás, a pro- és kontraérveken való töprengés.
Mivel a foglalkozás során sok a mozgás, mindenképpen mobil bútorzat és elegendő tér szükséges.
Hagyományos osztályzás itt nem jön szóba. A tanár a foglalkozás összegző részénél érzékelheti, hogy foglalkoznia kell-e, s ha igen, milyen tartalommal és formában a jelzett kérdéskörrel.

A modul mellékletei:

Tanári mellékletek

P1 – Az eutanázia fogalma

Diákmellékletek

D1 – Az eutanázia megítélésének történeti változatai (d2)
D2 – Vélemények az eutanáziáról – szövegkártyák (d2)